

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

**Факультет/інститут
Навчально науковий інститут мистецтв**

Кафедра дизайну і теорії мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОМПОЗИЦІЯ І КОЛЬОРОЗНАВСТВО

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Графічний дизайн»

Спеціалізація 022.01 Графічний дизайн

Спеціальність 022 Дизайн (за спеціалізаціями)

Галузь знань 02 КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО

**Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 7 від “16” січня 2024 р.**

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Композиція і кольорознавство
Викладач (і)	Семчук Леся Ярославівна
Контактний телефон викладача	098 577 8795
E-mail викладача	lesia.semchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	12 кредитів ЄКТС, 360 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/6658
Консультації	Консультації до практичних завдань та самостійної роботи проводяться безпосередньо під час навчального процесу, а також дистанційно: у телефонному режимі, через телекомунікаційні служби та їх додатки, призначені для обміну текстовими повідомленнями, зокрема месенджер, вайбер, телеграм, електронна пошта. Також використовується сайт дистанційного навчання де представлений весь обсяг лекційного та практично-наочного матеріалу з дисципліни. Консультації до екзамену відбуваються очно за визначеним дирекцією розкладом.

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є принципи й засоби художнього вираження – композиційні закони, правила побудови, гармонізації та виразності, властивості форм, фізичні та емоційні особливості кольорів, видів колірних контрастів, формування колірних гармоній, – необхідні, як на етапі формування ідей, так і в процесі проектування та реалізації будь-якого дизайн-продукту. Вивчення курсу побудовано на синтезі теоретичних засад і практичних навиків з метою перетворення набутих знань в розуміння і відчуття, яке акумулює процеси філософського усвідомлення суті багатообразних явищ дійсності і вираження її художньо-композиційними засобами.

У даному аспекті вивчення курсу розділено на: **I семестр** – студювання системи композиційних закономірностей в межах формальної організації, яка покликана на розвиток об'єктивно загального композиційного відчуття міри; вивчення основ кольорознавства: класифікація кольорів, фізичні властивості ахроматичних та хроматичних тонів. **II семестр** – формування композиційної майстерності, художніх навиків, уяви на основі творчого переосмислення дійсності; застосування емоційних властивостей кольору, правил і засобів кольоросприйняття у процесі візуалізації інформації. Як теоретичний, так і практичний курси побудовані таким чином, що припускають доповнення, корегування, уточнення та пропозиції.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є система композиційних закономірностей та фізично-емоційних властивостей кольорів в межах формальної організації, задля подальшого формування суб'єктивної волі дизайнера і розвитку його образно-асоціативного мислення.

Основними цілями вивчення дисципліни є формування професійної грамоти, засвоєння методів і засобів творчого самовираження у процесі дизайнерської діяльності.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності (ЗК):

- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (1);
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (4);
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт (6).

Спеціальні компетентності (СК):

- здатність здійснювати композиційну побудову об'єктів дизайну (3);
- здатність застосовувати навички проектної графіки у професійній діяльності (4);
- здатність застосовувати знання історії українського і зарубіжного мистецтва та дизайну в художньо-проектній діяльності (5);
- здатність застосовувати у проектно-художній діяльності спеціальні техніки та технології роботи у відповідних матеріалах (6);
- здатність здійснювати колористичне вирішення майбутнього дизайн-об'єкта (8);
- здатність застосовувати знання прикладних наук у професійній діяльності (10).

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
практичні	104
самостійна робота	236

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
I, II	022 Дизайн	I	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Поняття композиції. Аспекти розвитку композиції. Сутність формальної організації. Структурно-просторові засади різновидів композиції.	2		6
Тема 2. Закони композиції, їх роль у формуванні гармонійного твору. Види співвідношень та засоби гармонізації.	2	12	26
Тема 3. Графічні засоби вираження. Точка. Лінія. Фізичні та емоційні властивості форм, їх сприйняття та способи взаємодії.	2	16	36
Тема 4. Принципи організації форм. Геометрична закономірність форм. Поняття площини, вісі, центра, їх роль в утворенні трьох видів симетрії.	2	10	18
Тема 5. Принципи організації форм. Роль метра і ритму в композиції. Основні ознаки статичності та динамічності форм.	2	12	36
Тема 6. Предмет кольорознавства. Історія розвитку науки про колір.	2		10
Тема 7. Світло і колір. Систематизація кольорів, їх властивості. Способи змішування кольорів.	2	12	36
Тема 8. Символіка кольору, теорія асоціацій. Енергетична природа кольору, його емоційні властивості. Колір і форма.	2	12	16
Тема 9. Закони поєднання кольорів. Види колірних контрастів. Типи гармоній.	2	16	28
Тема 10. Прийоми художнього перетворення. Стилізація як прийом візуальної організації. Асоціація,	2	14	24

інтерпретація як засоби художнього перетворення форми.			
ЗАГ.:	20	104	236

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни</p>	<p>Курс містить декілька форм контролю знань:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поточний контроль (оцінювання практичних робіт, яке передбачає й взаємоаналіз завдань студентами за чітко визначеними критеріями оцінювання); - модульний контроль (контрольна робота у вигляді тематичного практичного завдання або письмового опитування після завершення лекційного курсу; кафедральний огляд блоку практичних робіт); - підсумковий контроль (залік, екзамен). - додаткові бали присуджуються здобувачам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів тощо. <p style="text-align: center;">Шкала оцінювання: національна та ECTS</p> <table border="1" data-bbox="459 1106 1430 1684"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Сума балів за всі види навчальної діяльності</th> <th rowspan="2">Оцінка ECTS</th> <th colspan="2">Оцінка за національною шкалою</th> </tr> <tr> <th>для екзамену, курсового проекту, практики</th> <th>для заліку</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>90 – 100</td> <td>A</td> <td>відмінно</td> <td rowspan="5">зараховано</td> </tr> <tr> <td>80 – 89</td> <td>B</td> <td rowspan="2">добре</td> </tr> <tr> <td>70 – 79</td> <td>C</td> </tr> <tr> <td>60 – 69</td> <td>D</td> <td rowspan="2">задовільно</td> </tr> <tr> <td>50 – 59</td> <td>E</td> </tr> <tr> <td>26 – 49</td> <td>FX</td> <td>незадовільно (з можливістю повторного складання)</td> <td>не зараховано (з можливістю повторного складання)</td> </tr> <tr> <td>0-25</td> <td>F</td> <td>незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)</td> <td>не зараховано (з обов'язковим повторним курсом)</td> </tr> </tbody> </table>	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою		для екзамену, курсового проекту, практики	для заліку	90 – 100	A	відмінно	зараховано	80 – 89	B	добре	70 – 79	C	60 – 69	D	задовільно	50 – 59	E	26 – 49	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)	не зараховано (з можливістю повторного складання)	0-25	F	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	не зараховано (з обов'язковим повторним курсом)
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS			Оцінка за національною шкалою																									
		для екзамену, курсового проекту, практики	для заліку																										
90 – 100	A	відмінно	зараховано																										
80 – 89	B	добре																											
70 – 79	C																												
60 – 69	D	задовільно																											
50 – 59	E																												
26 – 49	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)	не зараховано (з можливістю повторного складання)																										
0-25	F	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	не зараховано (з обов'язковим повторним курсом)																										
<p>Вимоги до контрольних робіт</p>	<p>Практична контрольна робота підсумовує рівень засвоєння студентом знань, практичних навичок та умінь з тем, включених до змістових модулів. Контрольна робота виконується під час аудиторного заняття та оцінюється 10 балами.</p>																												
<p>Практичні заняття</p>	<p>Програма курсу передбачає виконання практичних тематичних завдань, кожне з яких має чітко визначені умови, вимоги, терміни виконання та критерії оцінювання. Практичні роботи поділяються на: вправи, ескізи та комплексні завдання.</p>																												

Умови кожного окремого завдання формуються згідно його тематики, передбачають роботу з формою, графічними засобами, кольором й використання таких методів: аналіз, узагальнення, врівноваження, взаємодія, компоновання, структурування, трансформація, асоціація, імпровізація, змішування тощо.

Вимоги до завдань передбачають використання спеціальних інструментів, матеріалів (креслярський папір А5, А4, А3 форматів, олівці, гумки, лінери, маркери, пензлі, фарби (гуаш, акрил, акварель), палітру, клей), конкретних технік (графічні, пофарбування, тампування, аплікація), та акуратності їх виконання.

Терміни виконання для кожного завдання є різними, враховують його складність (вправи, ескізи, комплексні завдання) та узгоджуються з кількістю аудиторних і самостійних годин в семестрі.

Критерії оцінювання кожного поточного завдання визначаються згідно рівня виконання його умов, дотримання вимог та термінів. Вправи та ескізи оцінюються у 5 балів, комплексні завдання – у 10 балів.

Критерії оцінювання завдань, бали

№	Назва критерію	Кількість балів з 5-ти	Кількість балів з 10-ти
1.	Вчасно виконане і здане завдання	1	2
2.	Виконання умов завдання	2	5
3.	Дотримання вимог завдання	2	4

Умови допуску до підсумкового контролю

Здобувач освіти вважається допущеним до семестрового контролю з навчальної дисципліни (семестрового заліку, екзамену), якщо він виконав усі види робіт.

Підсумковий контроль

I семестр – залік.

Виставляється *семестрова оцінка*, яка розраховується за 100 бальною шкалою і є сумою балів за поточний контроль знань та результатів складання змістових модулів.

II семестр – екзамен.

Форма здачі екзамену: тестові завдання у системі дистанційного навчання (виносяться питання, передбачені лекційним курсом навчальної дисципліни, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання та застосувати їх для вирішення практичних завдань).

Підсумкова оцінка (максимальна кількість – 100 балів) розраховується як сума балів за складання змістових модулів (50 балів) та екзаменаційної оцінки (50 балів).

7. Політика навчальної дисципліни

Практичні роботи: виконуються кожним студентом індивідуально, в чітко визначені силабусом та розкладом занять терміни, не допускається їх невиконання. Серед критеріїв

оцінювання практичних завдань враховано бали за їх вчасне виконання. В результаті недотримання правил та вимог бали знімаються. Окрім визначеної системи оцінювання практикується колективний аналіз творчих робіт на засадах взаємоповаги й з метою всебічного розуміння предмету навчання.

Академічна доброчесність: при вивченні курсу усім сторонам навчального процесу важливо дотримуватися певних вимог, які ґрунтуються на засадах академічної доброчесності. При виконанні практичних завдань особлива увага приділяється інтелектуальній власності, надто на етапі формування ідеї та творчого пошуку. Не припустимими є творчі запозичення та порушення загальних норм поведінки.

Відвідування занять: не припустимими є системні запізнення на заняття та безпричинні пропуски. Допускається відсутність студента на заняттях з поважних причин, за умови пред'явлення довідки, пояснювальної записки, заяви тощо. У разі недотримання правил відвідування занять передбачено певну відповідальність: відпрацювання пропущених занять, виконання додаткових практичних завдань, підготовка рефератів, написання есе. Обов'язковою є присутність студента на іспиті у день його складання. Здобувачі вищої освіти, які не з'явилися на екзамен без поважної причини, вважаються такими, що отримали незадовільну оцінку.

Неформальна освіта: визнання результатів неформальної освіти (професійні курси / тренінги, громадянська освіта, онлайн освіта, професійні стажування) за тематикою дисципліни відбувається на загальних підставах, визначених у [Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника \(Редакція 3\) \(введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.\)](#).

8. Рекомендована література

1. Lupton E., Phillips J. C. Graphic design. Second edition, revised and expanded. The new basics. Princeton architectural press, New York and Maryland institute college of art, Baltimore, 2015. 264 p.
2. Адамс Ш. Як дизайн спонукає нас думати, відчувати, діяти / пер. з англ. М. Тимченко. Київ : ArtHuss, 2022. 256 с.
3. Антонович Є. А. Збірник практикумів з художньо-графічних дисциплін. Ч. I. : Основи худ. конструювання. Основи композиції. Педагогічна практика. Івано-Франківськ, 1995. 150 с.
4. Беті П. Анатомія кольору. Історія спадщини фарб та пігментів / пер. з англ. Н. Боберської. Київ : ArtHuss, 2023. 368 с.
5. Боднар О. Я. Золотий переріз і неевклідова геометрія у науці та мистецтві : монографія. Львів : НВФ «Українські технології», 2005. 198 с.
6. Бойчук А. В. Пространство дизайна. Харків : Нове слово, 2013. 367 с.
7. Гомирева О. Роль комплементарного контрасту кольорів у живописі: мистецтвознавчий аналіз / Українська академія мистецтва. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 33. С.125–133.
8. Горбатенко Л. Асоціативно-образний живопис як самобутній напрям нефігуративного образотворчого мистецтва / АРТ-платФОРМА: альм. Київ : КМАЕЦМ, 2021. Вип. 1 (3). С. 361–370.
9. Горбатенко Л. Принципи побудови асоціативно-образних колірних композицій / АРТ-платФОРМА: альм. Київ : КМАЕЦМ, 2020. Вип. 1. С. 238–248.

10. Губаль Б. Композиція в дизайні. Одно-, дво- і тривимірний простір : навч. посіб. / за ред. Є. А. Антоновича. Тернопіль : ПЦ «Матвей», 2011. 240 с.
11. Зайцева В. Практика композиції : навч. посібн. Київ, 2021. 115 с.
12. Іттен Й. Мистецтво кольору: суб'єктивний досвід і об'єктивне пізнання як шлях до мистецтва : навч. посіб. / пер. з нім. С. Святенка. Київ : ArtHuss, 2022. 96 с.
13. Іттен Й. Наука дизайну та форми. Вступний курс, який я викладав у Баугаузі та інших школах / пер. з нім. С. Святенка. Київ : ArtHuss, 2021. 136 с.
14. Каленюк О. Метод асоціацій в створенні декоративної композиції. Вісник Львівського університету. Серія мист-во. 2015. Вип. 16. С. 169–174.
15. Костенко Т. В. Основи композиції та тримірного формоутворення: навчально-методичний посібник. – Харків : ХДАДМ, 2003. – 256 с.
16. Михайленко В. Є., Яковлев М. І. Основи композиції (геометричні аспекти художнього формотворення: навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Київ: Кравелла, 2004. 304 с.
17. Новицька О. Р. Основи кольорознавства : навч.-метод. реком. Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ, 2007. 80 с.
18. Новицька О. Р. Основи композиції : навч.-метод. реком. Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ, 2007. 89 с.
19. Печенюк Т. Кольорознавство : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Грані-Т, 2009. 191 с.
20. Прищенко С. Кольорознавство : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 436 с.
21. Прищенко С. В. Художньо-образна система рекламної графіки : монографія. Київ : НАКККіМ, 2018. 512 с.
22. Семчук Л. Я. Основи композиції: навчально-метод. рекомендації до проведення теоретичних занять з курсу для студентів напряму підготовки 6.020200 – «Дизайн», ОКР «Бакалавр» у І семестрі. Івано-Франківськ, 2011. Ч. 1. 40 с.
23. Семчук Л. Я. Основи композиції: навчально-методичні рекомендації до проведення практичних занять з курсу для студентів напряму підготовки 6.020200 – «Дизайн», спеціалізації «Графічний дизайн», ОКР «Бакалавр». Івано-Франківськ, 2011. Ч. 2. 36 с.
24. Семчук Л.Я. Вплив кольору на формування орнаментальних структур вишивок. Society and science. Problems and prospects. Proceedings of the III International Scientific and Practical Conference. London, England. 2022. С. 64–66.
25. Синєпупова Н. Композиція: Тотальний контроль / пер. з рос. Р. Туманова. Київ : ArtHuss, 2019. 240 с.
26. Станкевич М. Є. Система композиційних закономірностей. // Декоративно-прикладне мистецтво. Львів : Світ, 1992. – С. 243–261.
27. Шлях до гармонії: мистецтво + математика : тематичний збірник / за ред. М. Габреля. Львів : Львівська національна академія мистецтв, 2008. 444 с.
28. Яковлев М. І. Композиція + геометрія. Київ : Каравелла, 2007. – 240 с.
29. Яковлев М. Стилiзація та абстрагування – основа моделювання образної виразності / Українська академія мистецтва. Дослідницькі та науково-методичні праці. Київ, 2011. Вип. 18. С.188–197. URL: <https://naoma-science.kiev.ua/index.php/journal/issue/view/5/18-2011-pdf> (дата звернення 14.01.2024).

Семчук Леся Ярославівна,
доцент кафедри дизайну і теорії мистецтва